

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ถูกคิดค้นขึ้น เพื่อประสานผลประโชยชน์ระหว่างส่วนได้เสียของระบบการค้า เน้นคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) กับระบบการค้า เน้นคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ¹ กล่าวคือ ระบบการค้า เน้นคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรมเป็นรูปแบบที่ยึดถือ เน้นหนักถึงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นหลักประกันแก่สังคม โดยมุ่งไปในทางที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐอย่างกว้างขวาง เพื่อใช้ดุลพินิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว การปล่อยชั่วคราวในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรมนี้จึงขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่ระบบการค้า เน้นคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรมจะเป็นรูปแบบที่ยึดถือ เน้นหนักถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคล โดยมุ่งให้ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความเป็นธรรมถูกต้องด้วยการตรากฎหมายจำกัดอำนาจการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม หรือมีการควบคุมตรวจสอบการใช้ดุลพินิจให้เหมาะสม การปล่อยชั่วคราวในรูปแบบการนิติธรรมนี้จึงให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว เพื่อจะได้เตรียมการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และยึดถือหลัก Presumption of innocence กล่าวคือ หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง การควบคุมหรือกักขังบุคคลไว้เพื่อประโยชน์

¹ พันส ทศนิยานนท์, "สิทธิในการประกันตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา," วารสารอัยการฉบับวันรพี 2 (สิงหาคม 2522) | 21-28.

ในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงาน ตลอดจนอาจเกิดการแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาหรือจำเลย อันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวจนเกินควรหรือการใช้วิธีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต่อรองกับการรับสารภาพ หรือให้การเป็นผลร้ายกับตนเองของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยไม่พิจารณากันถึงความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐเลย จึงเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลนั้นไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำผิดจริงตามข้อกล่าวหา แม้ปัญหาดังกล่าวนี้จะสามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ให้ศาลคิดค้นควบคุมหรือกักขังออกจากโทษจำคุกตามคำพิพากษาได้ก็ตาม แต่สำหรับคดีที่ศาลพิพากษายกฟ้องเพราะมิได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา นั้น หรือพิพากษาลงโทษสถานอื่นนอกจากจำคุก ความเสียหายแก่อิสรภาพของบุคคลที่ต้องสูญเสียไปในระหว่างการควบคุมหรือกักขังย่อมไม่ได้รับการทดแทนแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ การปล่อยชั่วคราวจากการถูกกักขังของผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ถูกนำมาใช้ประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้เสียของระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบดังกล่าว เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยและความปลอดภัยของสังคมไปในขณะเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศใด ที่จะยึดถือเน้นหนักอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอย่างแท้จริง คงมีแต่ลักษณะผสมผสานกันระหว่างการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบ โดยอาจมีความโน้มเอียงไปในทางรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมากกว่ากันเท่านั้น และสำหรับมาตรการทางกฎหมายในการปล่อยชั่วคราวที่จะประสานผลประโยชน์ของระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบให้บรรลุผลได้ก็คือ

1. ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว หากสามารถให้หลักประกันจนเป็นที่พอใจได้ว่าจะไม่หลบหนีการพิจารณาคดี
2. การกำหนดหลักประกันต้องพิจารณาให้เหมาะสมเป็นรายกรณีไป การเรียกประกันสูงเกินควรแก่กรณีจะกระทำมิได้
3. เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในข้อ 1. และ 2. การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสิ่งเกี่ยวกับการประกันต้องอยู่ภายใต้มาตรการควบคุมที่เหมาะสม

ในปัจจุบัน การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวจึงเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางประการหนึ่ง ดังเช่นที่เห็นได้จากบัญญัติสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ โดยในข้อ 11 (1) บัญญัติว่า "ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา มีสิทธิที่จะได้

รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ารัฐอธิงินกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันในบรรดาที่จาเป็นสําหรับการต่อสู้คดี" และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 30, พุทธศักราช 2511 มาตรา 28, พุทธศักราช 2517 มาตรา 32 ก็เคยบัญญัติรับรองสิทธิในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ว่า "ลาขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ" โดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นรัฐธรรมนูญที่มอบสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนชาวไทยในขอบเขตที่กว้างขวางที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนได้เพิ่มสิทธิในการประกันตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยเพิ่มมาตรการควบคุมการใช้ดุลพินิจของผู้อนุญาตสั่งประกันด้วย คือ ให้มีการอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกันได้ด้วย แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งสามฉบับดังกล่าวก็ได้ถูกยกเลิกไปในขณะทีหลักเกณฑ์ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่ได้รับการแก้ไขให้ชัดเจนสอดคล้องรองรับกับหลักการที่มีในรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ แม้แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเอง ก็ไม่ได้มีการบัญญัติรองรับสิทธิการประกันตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาหรือจำเลยในคดีอาญา ตามแบบอย่างของรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับดังกล่าว แต่ประการใด

ปัจจุบันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเกี่ยวกับการการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวจึงมีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงเท่าที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (4), มาตรา 72 (1)(2)(7), มาตรา 84 วรรคสอง, มาตรา 88, มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทวิ, มาตรา 136, มาตรา 142, มาตรา 143, มาตรา 182 วรรคท้าย, มาตรา 185 และมาตรา 207 ซึ่งในบทบัญญัติเหล่านี้ก็ไม่ได้มีมาตราใดที่ระบุชัดแจ้งว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิในการประกันตัวเป็นหลัก หรือระบุงการห้ามเรียกประกันจนเกินควรแก่กรณีไว้ จะมีแต่เพียงการเปิดโอกาสให้ผู้ร้องขอยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ ส่วนทางด้านเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจกลับมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจโดยเด็ดขาด ถึงแม้จะมีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องหาไว้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ถ้าหากสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วผู้ร้องขอก็ไม่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลแต่อย่างใด คงมีเพียงแต่

การตรวจสอบดุลพินิจภายในองค์กรตำรวจเองเท่านั้น² สำหรับเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นด้วยกับการให้มีการตรวจสอบการไม่อนุญาตให้ประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวนโดยศาล³ อำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราวของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานอัยการ และศาลอันเป็นพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ในปัจจุบันจึงเป็นอำนาจที่ใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง และมักมีการใช้ดุลพินิจโดยยึดถือระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรมเสียมากกว่า

สำหรับในชั้นศาลถึงแม้ว่าจะมีระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติเป็นการภายในเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว เช่น คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2531 ซึ่งอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 1 วรรคสาม ให้ผู้พิพากษาทั้งหลายได้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับปล่อยชั่วคราว เพื่อให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาและจำเลยได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเพิ่มขึ้น⁴ ตามระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการยุติธรรม แต่ศาลก็ยัง

2 เพชร สระทองอุ่น, "ดุลพินิจพนักงานสอบสวนในการปล่อยชั่วคราว," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 243.

3 สุพิศ ปราณีตพลกรัง, "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการในชั้นก่อนพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 228.

4 ทวี ประจวบลาภ, "ระเบียบและข้อบังคับของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว," ตุลพาห 34 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2530) : 143-148. และ นพวรรณ อินทร์มพรรย์, "ระเบียบและข้อบังคับของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว," ตุลพาห 33 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2529) : 71-76.

อาจใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางได้ตามกฎหมาย เพราะคำแนะนำดังกล่าวเป็นเพียงแนวทางในการใช้ดุลพินิจพิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเท่านั้น หากมีผลเป็นกฎหมายซึ่งศาลต้องปฏิบัติตามเสมอไป⁵ และจากการที่กฎหมายได้ยึดถือระบบการดำเนินคดีอาญารูปแบบการควบคุมอาชญากรรมมากกว่ารูปแบบกระบวนการนิติธรรม ก็ได้ส่งผลถึงทัศนคติของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมที่มักมีแนวโน้มไปในทางไม่เห็นด้วย หรือไปในทางนิเสธต่อการให้ประกันตัว ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากความเข้าใจผิดพลาตินในระบบการดำเนินคดีอาญา ตัวอย่างเช่น ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ซึ่งคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ได้ให้ความเห็นชอบไว้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2528 ระบุในข้อ 3 บัญญัติว่า "...ผู้พิพากษาจักต้องวางตนเป็นกลาง..." ทั้งที่ตามกฎหมายได้ให้อำนาจผู้พิพากษาทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงได้หลายประการ หรือในการพนักงานสอบสวนเองก็ได้มีระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีข้อ 254 ว่า "ตามปกติผู้สอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบสวนพยานของผู้ต้องหา..." ทำให้พนักงานสอบสวนมักรวบรวมแต่พยานหลักฐานในลักษณะที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือมีการตั้งข้อหาที่สูงไว้ก่อน ซึ่งส่งผลถึงอำนาจในการควบคุมตัวและการพิจารณาสั่งการปล่อยชั่วคราวในชั้นถัดมา ที่ต้องกำหนดหลักประกันที่สูงและเสี่ยงต่อการไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว อันเป็นทัศนคติที่ผิดไปจากหลักในการดำเนินคดีอาญาที่ต้องค้นหาความจริงทั้งในสิ่งที่ เป็นคุณและเป็นโทษต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย

สำหรับการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ศาลมักจะสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลัก แต่ก็มักจะสั่งอนุญาตโดยมีประกันและหลักประกันเป็นส่วนใหญ่เช่นกัน จึงอาจนำไปสู่ความไม่เสมอภาคในแง่ที่ว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีโอกาที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวดีกว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีพอ ทั้ง ๆ ที่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 ได้บัญญัติให้อำนาจปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกันแต่จะมีหลักประกอบด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติของศาลมักจะเป็นการอนุญาต

5 บุญทิพย์ ผ่องจิตร แลนเกรฟ, รายงานวิจัยเรื่องสิทธิของจำเลยในคดีอาญานในประเทศไทย, (ม.ป.ท., 2526), หน้า 126.

ให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันเกือบทั้งสิ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าศาลได้ใช้อำนาจในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2531 ในปริมาณที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทั้งหมด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการคำนึงถึงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีทำให้ยุ่งยากในการติดตามตัวมาดำเนินคดี หรือจะไปทลายพยานหลักฐานในคดี หรือจะก่ออาชญากรรมขึ้นใหม่มากกว่าที่จะคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ อาชีพ การงานฐานะ หรือชื่อเสียงของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือของผู้ซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน จากปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้น่าคิดว่า หากใช้มาตรการคุมประพฤติหรือมาตรการอื่นใดที่เหมาะสมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะรับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวด้วยแล้ว การที่ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในบางคดีจะกระทำโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกันแต่ไม่มีหลักประกันเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยให้มากขึ้นได้หรือไม่

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมมาหลายครั้งแล้ว แต่สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาก็ยังไม่ได้รับการให้ความสำคัญเท่าที่ควร เพราะระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยเองมีลักษณะโน้มเอียงไปในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรมมากกว่ารูปแบบกระบวนการนิติธรรม และโดยที่สภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก มาตรการทางกฎหมายในการปล่อยชั่วคราวจึงสมควรถูกนำมาประสานผลประโยชน์ระหว่างระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบ และเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างแท้จริง ทั้งนี้ โดยการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติต่าง ๆ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวของศาลไทยในปัจจุบัน กฎหมายระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติต่าง ๆ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวได้บัญญัติประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้เสียของระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม กับรูปแบบกระบวนการนิติธรรมได้เหมาะสมเพียงใด

2. เพื่อศึกษาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิเสรีภาพและหลักประกันที่ได้รับจากการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว ตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติต่าง ๆ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่เพียงใด

3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติต่าง ๆ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว เพื่อเป็นหลักประกันต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น

4. เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยเรื่องการปล่อยชั่วคราว ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยให้กว้างขวาง และสามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปพัฒนาระบบการดำเนินงานคดีอาญาได้ทั้งระบบ

3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาถึงบทบาทของศาลในการใช้ดุลพินิจ การควบคุมการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวและในการพิจารณาประกันและหลักประกัน ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกกักขังโดยศาล

2. ศึกษาวิจัยกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยเป็นหลัก โดยเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในต่างประเทศตามสมควร

3. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติและคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น

4. สมมติฐานในการศึกษาวิจัย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในปัจจุบัน ยังไม่ได้รับการบัญญัติให้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างเพียงพอ แม้นทางปฏิบัติศาลมักจะสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก แต่ก็มักจะสั่งอนุญาตโดยมีประกันและหลักประกันเป็นส่วนใหญ่ จึงควรปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น

5. วิธีการศึกษาวิจัย

1. วิจัยเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ คำบรรยายกฎหมาย ตลอดจนตัวบทกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว และคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาข้อสรุป

2. วิจัยภาคสนาม โดยการออกแบบสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล 118 ชุด อธิบดีผู้พิพากษภาค 9 ชุด อัยการพิเศษประจำเขต 9 ชุด และคณะกรรมการสภาพนายความ 23 ชุด รวมจำนวน 159 ชุด รายละเอียดแบบสอบถามดังปรากฏในภาคผนวก ค. ปรากฏว่ามีผู้ส่งแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 79 ชุด โดยผู้เขียนจะได้แสดงผลของแบบสอบถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามลำดับต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบทฤษฎี แนวความคิด และแนวนโยบายของเจ้าพนักงานกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะศาลในการปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

2. ทำให้ทราบขอบเขตของศาลเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว ตลอดจนการวินิจฉัยและการควบคุมดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว และในการพิจารณาประกันและหลักประกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น

3. ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการใช้มาตรการทางกฎหมาย
ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติ และคำแนะนำของประชาชนสภาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว
อย่างเหมาะสม
4. ทำให้ทราบแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว
ในชั้นศาลของต่างประเทศ
5. ทำให้ทราบแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องการปล่อยชั่วคราวหรือเรื่องอื่น ๆ
ของระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย